

Kuvaaja Jürgen Rixen

Suomalaisen koiraurheilun

TUNNETILA

Teksti Mia Skogster Kuvat Jürgen Rixen, Henriikka Havukunnas

Ukrainalaiset menestyivät hienosti FMBB MM-kilpailuissa tänä keväänä. He saavuttivat elämänsä ensimmäisillä IPO-koirilla MM-hopeaa ja seitsemännen sijan. Kolmannella yhtä hyvin koulutetulla koiralla heillä olisi ollut mahdollisuudet joukkuekultaan. Kun kävin onnittelemassa ohjaajia, he kiittelivät ensisijaisesti koiriaan. Näin hienoilla koirilla on upeaa harrastaa ja tuloksia syntyy. Molemmat koirat oli ostettu Suomesta pentuina. He harrastavat samalla koiramateriaalilla mistä me suomalaiset itse emme saa enää leivottua koiria 10 parhaan joukkoon.

Suomesta löytyy siis koiramateriaalia, joka kelpaa muiden maiden TOP10 ohjaajille. Huipulle päästäkseen ei tarvita välttämättä huippukoira, vaan huippukoulutusta. Tämä on lohduttava seikka, sillä huippukoiria syntyy vähän. Vaikkakin enemmän kuin uusia huippuohjaajia.

Mietin mitä me suomalaiset olisimme sanoneet samassa tilanteessa. Olisimme todennäköisesti valittaneet, että pitäisi saada seuraavaksi vähän tynäkämmät koirat, joilla pystyy C-osuudestakin tekemään erinomaisen.

Kotomaassamme valitetaan koirien huonoudesta keskimäärin enemmän kuin muualla maailmassa. Edes aloittelijoille ei kelpaisi koira, jolla tekee vain 90 pisteen purut. Maailmalla tavataan vähemmän lahjakkaita koiriakin treenata yhtä ahkerasti kuin parempia sisaruksiaan. Niille koulutetaan mahdollisimman hyvä jälki ja tottelevaisuus ja kas, G:n puruilla voidaan olla vielä MM:ssä kympin sakissa, jos jälki ja tottelevaisuus onnistuvat erinomaisesti.

Ohjaajan suhtautuminen koiraan

vaikuttaa koiran itseluottamukseen. Jos meistä koiramme on älykäs, ihanan oppivainen, rohkea, sillä on loputon halu työskennellä, se on sitkeä ja yrittää aina parhaansa, koirammekin alkaa uskoa siihen, että se on harvinaisen hyvä koira. Kun menestyneiltä ohjaajilta kysyy syitä menestykseen, he mainitsevat usein tärkeimpänä tekijänä hyvän suhteen koiransa kanssa.

Ajatella jos koiramme olisivat yhtä kriittisiä meitä arvioidessaan! Kuinka sattuikaan tuollainen puupää ohjaajaksi. Epäselkeää viestintää, väärää ajoi-

tusta. Miksi se nyt nyppäisi, kun viidellä aikaisemmalla kerralla sama käytös oli ihan sallittua? Haluaisinkin avata keskustelua aiheesta, onko vika sittenkin meissä ohjaajissa, ei koirissa, jos emme pärjää?

» **Entä jos vika onkin ohjaajissa, ei koirissa, jos emme pärjää?**

Entä jos ei olekaan olemassa niin sanottuja huonoja tottiskoiria. Koiria jotka ovat muuten hyviä, mutta eivät tee aktiivisuutta ohjaajalleen. Ehkä emme vain ole löytäneet oikeaa metodia tai metodi on hyvä, mutta emme osaa hyödyntää sitä. Koiran työskentelyhaluttomuutta mietitään usein nurinkurisesti. Puhutaan, että koirasta puuttuu paine. Mitä jos kysymys onkin puhtaasta motivaation puutteesta? Jos koiran mielestä ohjaajan kanssa työskentely on epämiellyttävää? Tai ihan vain kuolettavan tylsää. Onhan meillä toki koiria, joiden mielestä kaikenlainen työskentely on tylsää ja epämiellyttävää, vaikka narun päässä olisi millainen taikuri. Ei kaikkien ihmistenkään mielestä koiraharrastus ole hohdokasta.

Koiraurheilun lähtökohtana on tietenkin oltava kohtuulliset viettiominaisuudet omaava harrastuskoira, mutta jos potkua riittää muihin osa-alueisiin, kyllä sitä pitäisi löytyä myös totelevaisuuteen. Suomalaisen perisynty on lähteä pakottelemaan tylsistyneitä koiraa liian nuorena ja keinoilla, jotka eivät ole suhteutettu oikein koiran ikään, ominaisuuksiin ja osaamistasoon. Ensinnäkin pitäisi aina miettiä muita keinoja koiran motivoimiseen. Onkin surullista huomata kuinka moni aloitteleva ohjaaja janoaa tietoa siitä, miten uusimpia markkinoille tulleita nippeleita ja nappeleita tulisi käyttää. Harva viitsii opetella käyttämään tehokkaasti maailman halvinta ja parasta koulutusvälinettä: omaa kehoa ja ääntä.

» **Harva viitsii opetella käyttämään tehokkaasti maailman halvinta ja parasta koulutusvälinettä: omaa kehoa ja ääntä.**

Voimakkailla metodeilla voidaan saada aikaan muutama huippusuoritus, mutta vain jos ohjaaja on äärimmäisen taitava ja koira lahjakas. Nor-

miohjaajalla suhde koiraan yleensä heikkenee voimakkaita metodeja käytettäessä treeni toisensa jälkeen ja tuloksena on epävarma työskentelyhaluton koira.

Koirankoulutus on nykyisin hyvin kilpailuorientoitunutta. Tärkeintä jo aloittelijoille tuntuu olevan huippukoiran löytäminen ja sen kouluttaminen kisatakyiksi. Virheitä pelätään, eikä osata nauttia itse koiran kanssa touhumisesta. Koirankoulutuksen yksi suurimmista hienouksista on iloita pienistä onnistumisista ja kehittyä jatkuvasti kouluttajana. Virheitä tulee tehtyä aina, mutta hyvä kouluttaja huomaa ne ajoissa ja osaa muuttaa koulutuksen suunnan ennen kuin se on liian myöhäistä.

Huippukoirien suorituksiin eivät vaikuta ratkaisevasti huonot tuomarit, epäonnistuneet kisajärjestelyt, helle tai naapurin nartun kiima. Meillä on aina ollut pitkä talvi, eikä täällä koskaan aiemminkaan ole päästy treenaamaan stadikoilla. Koska menestystä on kuitenkin tullut aiempina vuosina, eivät nämä toimi selityksenä epäonnistumisiin.

Suomessa on jo pidempään ollut vallalla ajatus siitä, kuinka koiran koulutuksen yksi tärkeimpiä asioita on koiran oikea tunnetila. Tunnetilasta ja sen tärkeydestä puhutaan paljon. Siitä puhutaan kyllä ulkomaillakin, mutta ihanteellinen tunnetila käsitetään varsin eri tavoin kuin meillä. Meille ei seinä riitä, että koira on riittävän hyvässä tunnetilassa saadakseen kokeissa ja kilpailuissa arvostuksen erinomaisen. Sen tulee olla vielä erinomaisempi. Nopeampi, voimakkaampi, tehokkaampi. Kun sitten lähdetään hakemaan tätä 'vieläkin jotain lisää' -tunnetilaa, paine alkaa pikkuhiljaa siirtyä ohjaajasta koiraan. Koira on äkkiä sellaisessa tunnetilassa, että joko sen tekninen osaaminen kärsii tai motivaatio lopahtaa.

Aika on rajallista. Kun treenataan vain mahdollisimman korkeaa viettitilaa, jää tekninen opetus vähemmälle. Kisanomaiset harjoitukset, joissa koiraa ei koko ajan palkita tai sen jokaiseen virheeseen puututa, ovat monilla kentillä lähes historiaa.

Meidän tulisi myös miettiä tarkkaan, onko korkeassa stressitasossa äärimmillään työskentelevä koira oikeasti ihanteellisessa tunnetilassa? Otetaan esimerkiksi Saksasta, sillä saksalaiset

malinoisit ovat ottaneet belgien joukkuekultaa sitten vuoden 2009 MM-kilpailujen. Viitenä peräkkäisenä vuotena. Saksan malinoispiireissä pidetään yleisesti ihanteellisena tunnetilaa, jossa koira työskentelee halukkaasti ja itsevarmasti. Koiria treenataankin siellä paineettomammin ja teknistä osaamista ja varmuutta korostetaan enemmän. Jos saksalaiselta kysyy, millainen hänen uusi pentunsa on, yleisin vastaus kuuluu 'he is a really nice pup, I have lots of fun training him'. Heidän kulttuurissaan on tärkeää korostaa, että ohjaaja pitää koirastaan ja sitä on hauska kouluttaa. Ehkä meidän pitäisi oppia tästä jotain?

» **Saksassa on tärkeää korostaa sitä, kuinka paljon ohjaaja pitää koirastaan ja kuinka hauska koiraa on kouluttaa. Pitäisikö meidän oppia tästä jotain?**

Ongelmia ei esiinny pelkästään totelevaisuudessa. Myös suojelussa saa yhä useammin jännittää sitä, kuikuleeko koira ohjaajaa piilolla tai lipeäkö se pitkässä liikkeessä. Nämä ongelmat eivät olleet läheskään yhtä yleisiä muutama vuosi takaperin. Suojelua taitaa vaivata sama tunnetilaongelma kuin totelevaisuutta. Koiran tulisi aina esittää vielä aggressiivisempaa haukkua, vastustaa vielä voimakkaammin ja purra kuin krokotiili ylimeinovaiheessa. Jos koira ei näitä luontaisesti ilmennä, niitä lähdetään kaivelemaan liian helposti maalimiehen aiheuttaman stressin kautta. Maalimiehet ovat muuttuneet aktiivisiksi ja koirat reaktiivisiksi.

Olen huolissani tästä nykysuuntauksesta, jossa pakotteita koiralle ja kelevat niin maalimiehet, ohjaajat kuin avustajat. Usein pielessä on ajoitus, voimakkuus ja tarpeellisuus. Tehotreenauksella on hintansa, ja monen kisa-aura päättyy ennen kuin se ehti kunnolla alkaa. Jos maalimies jo piilolla ahdistaa koiraa, niin ei se tunnetila mihinkään muutu pitkään liikkeeseen mentäessä. Tunnetilan lisäksi kärsii tekniikka. Yksinkertaisella matematiikan tajullani itse ottaisin mieluummin pisteen vähennyksen piilolta kuin kolme pistettä pois lipeämisestä. Pitkä liike vaikuttaa myös merkittävästi arviointiin koiran rohkeudesta ja näin koko suojeluosion kokonaisarvosanaan.

Kun aikansa mestareita kymmeni-

H. Havukunnas

sen vuotta sitten alettiin kouluttaa, valalla oli vanha hyvä filosofia, että koira on aina maalimestä vahvempi. Maalimiehet eivät pakottaneet koiraa, ja koirakin sai esittää enemmän sitä mitä sillä luontaisesti oli annettavana. Heikommit koirilta hyväksyttiin vähemmän painostavia haukkuja ja keskityttiin niiden itsevarmuuden kehittämiseen, puruotteisiin ja hyppyihin. Koira oppi siihen, että se dominoi maalimestä ja se lähti kentältä voittajana. Tätä tunnetilaa rakennettiin koiran elämän ensimmäiset kaksi vuotta, ja siellä korkealla se sitten yleensä pysyikin tulevat kisavuodet.

» ***Vanhoina hyvinä aikoina koira oppi suojelutreenissä siihen, että se dominoi maalimestä ja lähti kentältä autolle voittajana. Eikö näin pitäisi olla nytkin?***

Elämme aikaa, jolloin kaikki halutaan ulkoistaa. Koiria ei enää ohjata äänellä, vaan erinäisillä apuvälineillä. Koirat eivät tottele suullisia käskyjä eikä koiraa motivoi ohjaajan keuhut. Koirat tottuvat jo pennusta makkaran imuttamiseen, sen jälkeen pallon tölöttämiseen ja valitettavan usein käykin sitten niin, että ohjaaja itsessään ei kiinnosta koiraa pennin vertaa.

Aikuisen hyvin koulutetun palveluskoiran tulisi olla halukas työskentelemään ohjaajansa kanssa ja sen tulisi osata peruskäskyt tänne, irti, maahan, odota ja ei ilman houkuttelua tai apuvälineitä. Yhä useampi harrastuskäyttöön otettu koira kuitenkin vastaa näihin 'never heard' ilmeellä.

Hyvän ohjaamisen salaisuus piilee kyvyssä välittää koiralle erilaisia tunnetiloja sekä hallita niitä. Lähtökohtana tulisi olla, että vietikäs koira haluaa työskennellä ja ohjaajan tehtävänä on vain ohjata tekeminen haluttuun suoritukseen. Tämän lisäksi koiralle kerrotaan toki myös mitä sen ei haluta tekevän. Pakotteita on opeteltava käyttämään ohjaavasti. Hyvässä koira-ohjaajasuhteessa aikuiselle koiralle pystytään pelkän äänen avulla aiheuttamaan hyvän ja pahan olon tunne. Jos tämä ei onnistu, niin vaikeaa se on myöhemmin välineidenkään avulla. Olivatpa ne sitten minkälaisia hilavituttimia tahansa.

Loppuun pieni ajatusleikki. Jos olisit koirasi, miten kuvailisit ohjaajaasi? Uskotko ohjaajasi pitävän sinua hyvänä koirana? Mitä haluaisit muuttaa ohjaajassasi? Uskotko, että se on mahdollista? Millainen treeni sinulle tehtiin tänään? Ymmärsitkö mitä sinulta haluttiin? Oliko sinulla mukavaa? Stressa-

siko koulutus sinua? Miten paljon? Jos sinä saisit valita, jatkaisitko harrastamista?

Jos ohjaaja pystyy edes jollain tasolla samaistumaan koiransa tuntemuksiin, hän on jo askeleen edellä treenin suunnittelussa ja kisoihin valmistautumisessa. Mitä paremmin me luemme koiriemme ajatuksia, sitä paremmin me pystymme suunnittelemaan oikeita harjoituksia koirillemme.

» ***Loppuun pieni ajatusleikki: kuinka luulet, että koirasi kuvailisi sinua omistajana ja ohjaajana? Uskotko, että koirasi pitää sinua reiluna, oikeudenmukaisena ja selkeästi toimivana ohjaajana? Uskotko, että koirasi mielestä sinun kanssasi harrastaminen on mukavaa?***

» ***Mitä paremmin me kykenemme lukemaan koiriamme, sitä paremmin pystymme suunnittelemaan juuri niille sopivia harjoituksia.***
- Mia Skogster-

